DRUŠTVO ASOCIACIJA

—društvo nevladnih organizacij in posameznikov na področju kulture

PISARNA

Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana

SEDEŽ

Metelkova 6, 1000 Ljubljana

+386 (0)1 4341 244

+386 (0)51 773 611

info@asociacija.si

www.asociacija.si

DAVČNA ŠTEVILKA

38450666 (nismo dav. zav.)

MATIČNA ŠTEVILKA

1768875

TRR

SI56 61000 0014575 664

Ministrstvo za kulturo

Maistrova ulica 10
1000 Ljubljana

Ljubljana, 23. november 2026

Odziv Društva Asociacija na predlog Zakona o finančni podpori mladim za dostop do kulturnih dobrin

Spoštovani,

Odzivamo se na predlog Zakona o finančni podpori mladim za dostop do kulturnih dobrin, EVA 2026-3340-0029, ki ga je Ministrstvo za kulturo objavilo na portalu e-Demokracija in za posredovanje komentarjev določilo rok do 23. novembra 2026.

V društvu uvodoma ocenjujemo, da je razpoložljivi rok od 17. do 23. novembra glede na pomen sistemske ureditve kulturnega bona prekratek za poglobljeno javno razpravo. Uvedbo kulturnega bona kot dodatnega instrumenta za večjo dostopnost kulture in razvoj kulturnih navad mladih sicer podpiramo. Pozdravljamo vključitev nakupa likovnih del ter obveznost letne javne evalvacije. Menimo pa, da mora zakon jasneje določiti temeljne pogoje izvajanja ukrepa, predvsem krog ponudnikov in pogoje njihove vključitve.[1]

1. Ponudnike in temeljne pogoje mora določiti zakon

Predlagani 4. člen ministru prepušča določitev pogojev za ponudnike in upravičenih kulturnih dobrin, ne da bi zakon sam postavil zadostna vsebinska merila. S tem odločitev o dostopu do sistema prenaša na izvršno oblast. Takšna ureditev za trajen ukrep kulturne politike ni ustrezna. V društvu zagovarjamo in kot temeljno namreč vrednotimo, da dostop do sistema ne sme biti odvisen od diskrecijske presoje vsakokratnega ministra. Odprava izrecne omejitve na pravne osebe ob tem hkrati še ne zagotavlja neposredne vključitve samostojnih ustvarjalcev.

Zakon mora med ponudnike izrecno vključiti javne kulturne institucije, nevladne organizacije s statusom v javnem interesu na področju kulture, ki za svojo dejavnost prejemajo javna sredstva, ter samostojne delavce v kulturi s priznano pravico do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna, ki opravljajo ustrezno dejavnost. Za druge pravne in fizične osebe,

[1] [1]Glej: Društvo Asociacija, izhodišča in predlogi amandmajev k ZFPMKD, 6. 10. 2026.

ki zakonito opravljajo kulturno dejavnost, mora določiti jasne pogoje vključitve. Nobena od teh skupin ne sme biti odvisna od vsakokratne ministrove odločitve, ali jo bo pravilnik sploh priznal kot upravičeno.

Pravilnik naj ureja tehnično izvedbo. Ne sme ožiti zakonskega kroga ponudnikov in vsebin ali uvajati dodatnih vsebinskih pogojev.

2. Javni poziv in samodejna vključitev že preverjenih izvajalcev

Zaradi manjšega administrativnega bremena za ponudnike in ministrstvo predlagamo, da ministrstvo, ki si je za moto izbralo tezo več za ustvarjalnost in manj za birokracijo, javni razpis nadomesti s trajno odprtim javnim pozivom. Vključitev naj bo omogočena vsem, ki izpolnjujejo zakonske pogoje, brez medsebojnega razvrščanja ponudnikov.

Zakon naj na podlagi uradnih evidenc pri tem zagotovi samodejno vključitev vseh, ki kulturno in umetniško dejavnost v javnem interesu zagotavljajo neprofitno, torej javnih institucij, nevladnih organizacij s statusom v javnem interesu na področju kulture, ki za svojo dejavnost prejemajo javna sredstva, pa naj bo preko neposrednega financiranja ministrstva, pristojnega za kulturo, lokalnih skupnosti, ustreznih skladov, agencij in podobno, ter samostojnih delavcev v kulturi s priznano pravico do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna, ki opravljajo ustrezno kulturno dejavnost. Za sodelovanje naj zadoščata potrditev interesa in dopolnitev nujnih izvedbenih podatkov, brez ponovnega dokazovanja že preverjenih pogojev.

Pri drugih ponudnikih, predvsem tistih, ki dejavnost opravljajo profitno, naj zakon določi strožje pogoje za izkazovanje kulturne dejavnosti in prispevka njihove ponudbe k javnemu interesu v kulturi. Pogoji morajo pri tem po našem mnenju biti objektivni, pregledni in sorazmerni ter ne smejo omogočati arbitrarne presoje umetniške vrednosti posameznih del. Upravičenost ponudnika v nobenem primeru ne pomeni, da je z bonom mogoče plačati njegovo celotno ponudbo; za vse morajo veljati zakonsko določene omejitve namenske porabe.

3. Raznolike vsebine in jasne pravice uporabnikov

Kot smo opozorili že ob prejšnjem predlogu zakona, naj se poleg navedenih vsebin izrecno vključijo festivali različnih umetniških področij, začasne razstave, umetniške publikacije, umetniške edicije in drugi avtorski kulturni proizvodi ter delavnice in tečaji. Če je cilj tudi spodbujanje ustvarjalnosti, mora bon omogočati aktivno kulturno udejstvovanje mladih.

Zakon naj izrecno zagotovi porabo v več manjših zneskih in pri različnih ponudnikih, prepove določanje minimalnega zneska unovčitve ter določi rok povračila ponudnikom. Ob odpovedi dogodka oziroma nedobavi naj se dobroimetje povrne uporabniku, z dodatnim rokom za uporabo, če je bon medtem potekel. Predlagamo tudi daljše obdobje koriščenja od predvidenih dveh let.

4. Dejanska dostopnost in spremljanje učinkov

Finančna podpora sama ne odpravlja geografskih, socialnih in informacijskih ovir. Bon je zato treba povezati z ukrepi za mobilnost, regionalno dostopnost, informiranje in kulturno-umetnostno vzgojo ter zagotoviti pomoč pri digitalni uporabi. Pri pripravi izvedbenih rešitev naj sodelujejo predstavniki mladih in kulturnega sektorja.

Predlog za leto 2027 načrtuje 4.371.200 evrov, za leto 2028 pa 4.400.000 evrov. Pri takšnem obsegu javnih sredstev mora biti jasno, kako se bodo preverjali učinki in koliko bo stalo izvajanje sistema. Letno spremljanje naj pokaže tudi porazdelitev sredstev po kulturnih področjih, regijah in vrstah ponudnikov ter njihovo koncentracijo. Dopolni naj ga periodična neodvisna evalvacija doseganja mladih z manj priložnostmi, razlogov za nekoriščenje in sprememb kulturnih navad. Financiranje bona mora biti dodatno in ne sme nadomeščati programskih, projektnih in drugih obstoječih podpor kulturi. Predlog naj pregledno prikaže tudi stroške vzpostavitve in upravljanja sistema.

Zato ministrstvo, pristojno za kulturo, pozivamo, naj:

– zakonsko določi krog ponudnikov in pogoje vključitve ter omeji pravilnik na tehnično izvedbo,

– razpis nadomesti s trajno odprtim pozivom in zagotovi samodejno vključitev že preverjenih skupin izvajalcev, za druge pa določi jasna, strožja merila,

– razširi upravičene vsebine ter zakonsko zagotovi pravice uporabnikov in roke povračil ponudnikom,

– zagotoviti dodatnost financiranja, dejansko dostopnost in neodvisno vrednotenje učinkov.

Za dodatna pojasnila in sodelovanje pri oblikovanju rešitev ostajamo na voljo.

Lep pozdrav,

Društvo Asociacija